UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Specvlvm Ivris Gvlielmi Dvrandi

Durantis, Guilelmus

Avgvstae Tavrinorvm, 1578

Affessore.

urn:nbn:de:hbz:466:1-96846

Visual Library

neceſſitatem,ſuam exiſtimarē.86.diſtin. fratrem. Item ius ſuum
vnicuique tribuere.12.q.2 cū notiſſimam.C.de appel.eos qui.re
ſpon.i.& ſine delectu pſonarū.extra,de iud.nouit prope fi.extr.
5 de ſtat.mo.c.fin.in princi.†¶Item delinquentes canonicè puni-
re extra eo.c.j.& c.irrefragabilis.§.fi de vit. & hon. cler. vt cleri-
corum.§.pen.Item ſcelera inquirere, & ea inuenta punire. extra
a eo.c.j.[a] Item gratis,& ſine expēſis ius reddere.extra,de vit.& ho
ne.cle.cum ab omni.Item in correctionib.& pęnis miſericordiā
b adhibere[b].45.diſt.omnis.& c.licet.extr.de purg. ca. inter. Item
c ſpectant ad eum[c],quæ ſunt de lege diœceſana, & iuriſdictionis
qdi c,vt extra,eodem.dilectus filius.& 10. quæſtione j.in ſum.

ADDITIONES.

a c j. ¶ Et ſi eſt epiſcopus,hoc poteſt in quolibet loco ſuæ diœceſis non exem
pto eod.tit.cum epiſcopus,lib.6.
b Ad hibere. ¶ De qua ſatis ſ̃.tit.proxi.in fin.
c Ad eum. ¶ Sup.epiſcopum,non generaliter ad omnem ordinarium.

SVMMARIVM.

1 *Ordinarius eſſe quis poſſit, & cui prohibeatur.*
2 *Conſentiens in iudicē non ſuū,an poßit ante litis conteſtationem reſilire?*
3 *Exceptio de impotentia iuris vel facti,an contra ordinarium admittatur?*

4.§.Poteſt autem eſſe ordinarius,quicunq; non prohibe
tur.Qui autem prohibeatur,& de exceptioni
a bus contra eum competentibus,dixi ſ̃.tit.prox.[a] §.recuſari.In om
uibus caſibus eiuſdem §.& in multis qui ſunt in §.ibidem ſequēti.
1 †¶Quid ſi conſenſi in iudicem non meum,nunquid poſſum ante
litem conteſtatam reſilire? Reſpon.ſic,ſecundum Io.& H.ff.ſolu.
mat.ſi cum dotem.§.eo autem tempore. ſed poſt non, ſecūdum
Goff.ff.de iur.om.iud.ſi conuenerit ſecundum Bar queſtio eſt ve
b nerealis:[b] & uidetur expedita. ext.de foro competē. ſignificaſti.
Et de hoc dicut j̃.de compe.iud.adi §.6.verſi.27.& ſequen.verſi.
2 10.& ſequen.†¶ Quæritur,an exceptiones de impotentia iuris
vel facti contra ordinarium admittantur? Reſpon.non:quandiu
in dignitate toleratur:ut extra,de coha.cle.& mu.veſtra.& ſ̃.ti.1.
§.fin.ver.item quòd eſt criminoſus,Niſi exciperetur de excōmu
nicatione,in qua eſt ſpeciale.extra,de offi.deleg.cum ſuper.& de
elec.nihil eſt.Sed contra delegatum locum habent: vt ext.de re-
c ſcrip.ſciſcitatus.[c]

ADDITIONES.

a Proxi.¶Col.j.& ſic j̃.verſ.vltimo.& pbant hæc q̃ ſcripſi ſ̃.tit.px. in princ.
b Venerealis. ¶ Lxv.& de hoc de iudi.c.j.ſuper gloſſ.ſed nonne.
c Sciſcitatus. ¶ Et uide quod ibi ſcripſi ſuper gl.2.& de accuſ.qualiter.2.ſu-
per j.gloſſ.

a ¶ De Auditore. [a] Rubrica.

SVMMARIVM.

1 *Auditor quis dicatur, & quam cognitionem habeat, & quomodo poſſit eligi vel recuſari.*
2 *Appellari non debet ab auditore,niſi modum, vel mādati fines excedat.*
3 *Auditores in curia Romana dicuntur,qui aliorum vice cauſas exminant nullam diffiniendi poteſtatem habentes.*
4 *Officium auditoris eſt, exequi quod mandatur.*
5 *Exceptio contra auditores,quæ fieri poſſit, & quomodo.*

1 AVDITOR†eſt is,cui ab aliquo iudice aliquid de me
diis cauſæ committitur:puta aliquis certus articulus
audiendus, vel examinandus:vt dixi ſ̃ de iud.dele.§.ſe
quitur.ibi etiam no. an habeat cognitionem quis: ne
2 valeat recuſari,de partium deputandus eſt aſſenſu. † Nec ab eo
appellatur,niſi modū, vel fines mādati excedat: vel niſi merito ſit
ſuſpectus extrà, de offic. deleg.ſuper quæſtionum. §. verum.& §.
3 ſeq.in fi.2.q.6.à iudicibus.†¶In curia autem Romana auditores
dicuntur,qui aliorum vice cauſas examinant: ſed ſine illorū man
dato poteſtatem diffiniendi non habent: vnde & generales audi-
tores palatii domini papæ vice & loco ipſius domini, cauſas exa-
b minant & audiunt, & poſtea eidē domino referunt: [b]ut ſecun-
dum eius imperium, & beneplacitum ſententias eius auctoritate
promulgent,& cauſas decidant ad inſtar Moyſi:ut extrà,de re iu
di.cum æterni.& dixi ſ̃ de iudi delegat §.2.uer. item non ob. Ab
eorum tamen ſententiis appellatur ext.de appell.c.cum cauſam
Vtrum autem ſint ordinarij:dixi ſ̃.ti.prox.§.1.Item,quæ de aſſeſ.
4 ſorib.ſ̃.in ti.prox.dicentur,hic repetita eſſe intelligantur:†¶ Of-
ficium autem auditoris eſt,exequi quod mandatur.ext.de re iud-
c cū Bertoldus. ext.de off.dele. ſuper quæſtionum. [c] †¶ Excipitur
5 contra auditorem,q̄ grauet alterā partē, vel q̄ mandati fines ex-
cedit,vel q̄ ē merito ſuſpectus: vt ſ.ſed ſi datus ſit de partiū ↄſen
d ſu non poteſt niſi in prædictis caſib. recuſari [d]. Poteſt etiā excipi
contra auditorem de his,quæ contra iudicem,vel arbitrum exci
pi poſſint,ſecundum Gof.

ADDITIONES.

a Tancred.hāc rubricā cū ſeq.coniunxit, tractando de aſſeſſore & àuditore.
b Referunt. ¶ Quomodo aūt iſti citant in audientia,& de conſuc.j̃.duas die
tas ext.curiā & citationum formas, vide j̃.de citatio.§.vlt.in prin.
c Quæſtionum. ¶ Vide quod ibi ſcripſi ſuper ver.articulum.
d Recuſari. ¶ Improprie loquitur:quia cum grauat,vel modum excedit,lo-
cus eſt appellationi.

¶De ordinario Iudice, & de Auditore. Bald.

COMITES & barones habentes territoria.Item epiſcopi & eorum of
ficiales.Item mareſcalchus & camerarius domini papæ, vicecancellbrius,
auditor camerę,& auditor contra dictarum,& generales auditores ſacri pa
latij,habent in cognoſcendo iuridictionem ordinariam,non in decidendo
& poſt obitum domini papæ camerarius,mareſchalcus & auditor cameræ,
poſſunt ſuam iuriſdictionem exercere:ſecus in auditorib. palatij, qui vice
domini papæ cauſas audiunt.G.vide quod no.in ſimili. ff. de acquir. poſſ.l.
j.§.veteres.in glo.ordi.Nota, q̄ uicarius mortuo domino etiam inchoatas
cauſas non poteſt perficere,in §.1.in titulo de auditore.G. delegatio quoti
die fit,& ideo ſemper res eſt integra.ff.de uſuſr.accreſc.l.j.in fin.ſecundum
Vincen.uerſ.prætermiſsis.G. Et iſta ratio eſt ſubtilis, tamen non eſt uera:
quia ſequeretur,quod morte delegantis etiam re non integra finiretur, qđ
eſt falſum.Bal. Poteſtates habent ordinariam iuriſdictionem, §. conſtituit
& no.in Auth.de defen.ciui.§. non habente. unde poſſunt cauſas delegare,
& uicarios conſtituere: ut not.C.de ſenten.ex breui.reci.l.fin.in gl.in uerb.
proferant Exceptio de impotentia iuris & facti, non poteſt opponi contra
ordinarium,quandiu non remouetur.in §.fina.uerſi.quæritur.uide ſ̃.titu.j.
§.pen.contta auditorem poſſunt opponi exceptiones, quæ poſſunt opponi
iudici & arbitro.in tit.de auditore.G.

a ¶De Aſſeſſore. [a]Rubrica.

AD huius materiæ notitiam videndum eſt, Quis ſit aſ-
ſeſſor,Quis eū debet eligere,Qualis eſſe debet, Quod
ſit eius officium, An poſſit recipere ſalarium,Et de pę
b na aſſeſſoris delinquentis.[b]

ADDITIONES.

a Tancred.poſuit hanc rubricam præcedenti coniunctā,& eſt quarta. ¶ Ioā.
de Deo ponit hunc tractatum in Cauil.lib.6.in 3.rub.& in lib.iudi.in rubr.
ult.primæ partis. ¶ Aegidius rub.60.& 66.& 67.tractat de aſſeſſorib.& cō
ſiliarijs. ¶ Gul.Ang.ponit rub.de aſſeſſoribus & officio, præmiis & pœnis
eorum.
b Deli nquentis. ¶ Ad literam ſic poſuit Tan. in ſuo ordine iudiciario.

¶ Aſſeſſor quis ſit.

SVMMARIVM.

1 *Aßeßor alio nomine dicitur conſiliarius.*

a 1.§.Aſſeſſor eſt is [a], quē ille, qui iudicandi poteſtatem
habet ſibi aſſociat,vt ſibi in cauſę cognitio
ne aſſideat vel aſſiſtat, & eum ad recte decidendum cauſam in-
1 ſtruat:vt C.de aſſeſ.l.1.† Is,autem aliter vocatur conſiliarius: vt
j̃.de conſi.requiſi.

ADDITIO.

a Eſt is. ¶ Secundum Azo.in ſum.huius tit.C.& eius fuit officium. parte j.&
§.pen.Item ultimus parte prima.

¶Aſſeſſorem eligere quis debet.

SVMMARIVM.

1 *Eligi debet aßeſſor de partium conſenſu,ne qua partium eum poſtmodū valeat recuſare, & ne ſub ſuſpecto iudice litigare cogantur.*
2 *Iudex partibus non concordantibus eligere poteſt aſſeſſorem, prout vide rit expedire.*
3 *Iudicium redditur in inuitum.*

2.§.Eligitur autem a Iudice,vt patet ſ̃.in deſcri.verun-
tamen conſuetudo tenet in pleriſq; locis,
1 & congruit rationi & iuri, & tutius eſt, vt † aſſenſu partium eli-
gatur.14.q.5.nō ſane,ne qua partiū eū poſtmodū valeat recuſa-
re,& ne ſub ſuſpecto iudice litigare cogant̄ ut in præ.l.j.C.de aſ-
ſeſ.& argumentū extrà,de officio delegati.ſuper quæſtionū.§.ve
a rum & §.ſequen.2.quæſtione.6.placuit.11.quæſtione j.capi.3.[a]

ADDITIO.

a c.3. ¶ Hoc patet de reſcrip.ſta.prin. lib.6.

Ex quo enim ſemel electus eſt, non poteſt niſi ex cauſa improba
ri. C. de aſſeſ. nemo. & l. liceat. 32. q. 5 horrēdus. ff. de mu. & hono
2 l. honor. §. fina. 8. q. 2. dilectiſſimi. ¶ Si vero non concordauerint
partes, iudex eligat, prout viderit expedire. arg. ext. de appell. cū
3 ſpeciali etiam inuitis eis: quia † iudicium redditur in inuitum. ff.
de verbo. oblig. inter ſtipulantem. & in hoc concor. Ber. & Goff.
a in c. ſuper quæſtio.[a] Innocen. papa IIII. dicit quod iudex tantum
cum debet eligere qui de eius facto tenetur. vt C. de aſſeſ. l. j. & l.
nullus iudicum. & hoc apud nos ſeruatur.

ADDITIO.

a Quæſtionum. ¶ Ibi Ber. in §. verum. in glo. & ideo. & vide ſuper ea dictum Innocen. quod ſequitur.

¶ Aſſeſſor qualis eſſe debeat.

SVMMARIVM.

1 *Appellari poteſt, vbi aſſeſſor grauat partem.*
2 *Excommunicatus non poteſt eſſe aſſeſſor.*
3 *Clericus poteſt eſſe aſſeſſor, etiam in curia ciuili, quia aſſeſſoris officium non eſt publicum.*

3. §. Debet autem eſſe integri ſtatus & famæ, non turpi-
tudine notatus, vel infamis. ff. de offi. aſſeſ. l.
2. C. de dign. neq; lib. 12. non ſuſpectus alteri partiū. Si enim eſſet
recuſari poſſet: cum participet iuriſdictionem iudicātis. ff. de of-
fic. aſſeſ. l. j extra, de offi. deleg. ſuper quæſtio §. verum. & §. ſequē
1 † ¶ Item ſi grauat partem, poteſt ab eo appellari, extra de priuil.
2 ex parte. licet ibi in iudicibus loquatur. † Excommunicatus autē
non poteſt eſſe aſſeſſor, ſicut neque iudex, propter communio-
nis periculum: multa etiam alia poſſunt contra eum excipi, quę
3 collige s. in rubr. de iudi. deleg. §. fin. † ¶ Sed nunquid clericus po
a teſt eſſe aſſeſſor in curia[a] ciuili? Videtur quod ſic: quia aſſeſſoris
officium non eſt publicum: ut C. de aſſeſ. l. 4. Publica enim officia
ſunt clericis interdicta: vt C. de epiſ. & cleri. placet. Dic contra, ſe
cundum Vber. nam oportet eum ſæpe intereſſe in conſilijs cau-
ſarum ſanguinis. quod eſt prohibitum: vt extr. ne cle. vel mo. ſen
tentiam. per quam hæc quæſtio expeditur.

ADDITIO.

a In curia. ¶ Non dicitur in cauſa ciuili.

¶ Aſſeſſoris officium quod ſit.

SVMMARIVM.

1 *Aſſeſſor nullam habet iuriſdictionem.*
2 *Iudex volens pronunciare, deliberat ſeu confert cum aſſeſſore*

4. §. Officium eius conſtat in examinatione cauſæ,
vt patet s. in diffinitione, pūta in po-
ſtulationibus, vt uidelicet admittat aduocatum, qui de iure po
ſtulare pōt infamem autē & indignum repellat. Item in interro-
gationibus, in libellis, ſcilicet ꝯuentionalib. recipiendis, ſi bene cō
cepti ſunt vel reſpuendis, & dilaniandis, ſi inepte, vel ſuper re illi
cita concipiantur. ff. de offic. aſſeſ. l. j. extr. de excep exceptionem
ff. de offi. ꝓcon. nec quicquā. §. obſeruare. ff. de poſtu. quos prohi
bet. ext. de libel. obl. c. j. 2. & 3. q. 7. c. infamis. §. tria. 11. q. j. ſacerdo
tib. ibi libellos, quos acceperat, incendit, & c. ff. de accu. libellorū
q̄ eſt. 2 q. 8. Itē in edictis proponendis, & in epiſtolis dictādis, q̄ ſu
periori mittuntur: vel relationib. pro dubijs, vel pro pęnis infe-
rēdis, & citationib. faciendis, ff. de offi. aſſeſ. l. j. C. eo. l. fi. 33. q. 3. q̄
a ſitum. & c. illud. 2. q. 6. ſi quis in inſulā[a]. Itē in decretis formādis
ſuper rebus minorū alienandis, & ſuper tranſactionibus alimen
1 torum. ff. eod. l. j. C. eod l. 2. † ¶ Item nota, quod aſſeſſor nullam
habet iuriſdictionem. C. eodem. l. 2 Quid eſt ergo de aſſeſſorib.
poteſtatum in Italia, qui iudicant, & alia faciunt? Dic ꝙ poteſtas
debet conuocare vniuerſitatem, & facere ꝙ illa det iudicādi po-
teſtatem illi aſſeſſori. Quod autem vniuerſitas det iuriſdictionē,
b dixi s. de iu. ordi. § j. & 2.[b] ¶ Qualiter autem iudex † volens pro
2 nunciare deliberabit ſeu conferet cum aſſeſſore: dic ut j. de con
ſil. requiſitio. in prin.

ADDITIONES.

a Inſulam. ¶ Ver. eſt ſub c. biduum.
b Et 2. Ibi dixit in fine. ꝙ poteſtates habent ordinariam: de iſtis aſſeſſoribus & eorum, quos Odofr. & uulgares vocant iudices, quęrebat ipſe Odofr. an ſint ordinarij? & tenet quod ſic, ſi ſunt electi à populo, per leges ibi allegatas. Sed ſi dantur, a poteſtate, dicit eos delegatos. allegat C. de iudi. à iudice. C. qui pro ſua iuriſdi. l. j. ff. de offi. aſſeſ. diē functo. & vide quod no. eo. ti. l. 1. in vltim. gl. de offic. dele. ſuper quæſtionum §. porro, & dato, quod ſtatutum ciuitatis dicat, quod poteſtas ſecum teneatur ducere duos iudices non putat eos per hoc ordinarios. dat ergo conſilium: quod ponit iſte ver. vel ut dicit poteſtas in publica arenga conſentire populo ipſos eligat in ordinarios. hodie communiter ſtatuta ciuitatum dant eis ordinariam.

¶ Aſſeſſor an poſſit recipere ſalarium.

SVMMARIVM.

1 *Iudex habens aſſeſſorem, quo caſu poſſit ſalarium exigere.*
2 *Aſſeſſor importunus in exigendo ſalarium, debet per iudicem refrenari & eius ſalarium moderari.*
3 *Aſſeſſores vel conſiliarij duo aſſumpti, vt de illorum conſilio pronuncietur ſi adinuicem diſcordant, & tertius aſſumitur: vnde iſte ſalarium habebit.*
4 *Alter litigantium poſtulans a iudice conſilium peritorum an ſolus teneatur de ſalario, aut etiam pars altera.*
5 *Iudex poteſt leuiare expenſas factas in conſiliaris.*

5. §. Salarium autem dicunt quidam quod ſecundū
canones recipere a partibus nō pōt: ſi
cut nec iudex, extr. de vit & honeſt. cle. cum ab omni. Tu dic cō-
a tra: vt ff. eo. tit. diem functo. & 11. q. 3. non licet. in fin.[a] Vndeli-
cet delegatus moriat̄, prius q̄ quæſtio terminetur: nihilominus
tamē aſſeſſores ſua ſalaria habebūt: ut in prę. l. diē functo, & arg.
ff. loca. qui operas. quia non cogitur quis ſuis ſtipendijs militare
nec de ſuo inuitus beneficium facere. extr. de præſcri. cum ex of-
ficij. 12. q. 1. vbicunq; §. quia ergo. extr. de ſimo. cum ſit Roma-
na. 10. q. 2. precariæ. 12. q. 2 charitatē. Et hoc eſt qđ dicit lex, quia
aſſeſſores ſpe præmiorum atque honorificentia debita, non me
tu terribili ſunt prouocādi. C. de aſſeſ. l. j. nec præ. decreta. facit in
contrarium, imò probat quod dixi, dum dicit, in fraudem, & c. er
go ſi non proponatur in fraudem, poſſunt aliquid petere nomi-
ne aſſeſſorum. Hoc tamen ſane intellige, quod ſi iudex delega-
tus eſt peritus, nihil debet petere nomine aſſeſſorum: quia debet
occurrere laboribus partium & expenſis. extra, de offic. delegat.
cum te conſulente. & de appe. vt debitus. & de do. & contum. fi-
nem. Si uero non eſt multum peritus, poteſt aſſeſſorem habere,
ne ſibi imprudentia imputetur, & ex ea puniatur. quod fieri po-
teſt: quia tenetur ex quaſi maleficio, inquantum bonum, & æ-
quum viſum fuerit iudici inſtitut. de oblig. quæ ex quaſi delict.
naſc. in prin. ff. de var. & extraor. cog. l. fin. arg. extra, de ſent. & re
iud. cū æterni. §. ſi quis. ibi: contra cōſcientiā, & c. ꝙ dic vt j. in tit.
de requiſi. conſ. & pro eis poteſt ſolarium exigere dum tamē nil
b in fraudem fiat: ut in præalle. c. cum ab omni[b]. † ¶ Sed nūquid or
1 dinarius poteſt habere aſſeſſorē in præmiſſo caſu, & pro eo ſola
riū exigere? Nō uidetur, cū debeat habere cōſciētiā diſcernēdi.
xx. q. ii. c. 1. extr. de ꝯſan. & affi. c. j. & de pę. diſt. vi. c. j. verſ. fin. arg.
contrà. extr. de conſuet. ad noſtrā. & 2. qu. j. Deus omnipotens.
c prope fi.[c] Itē ſi poſt concluſionem partes ante ſententiam cōpo
nant, nihilominus habebit ſuū ſalariū: vt no. j. tit. de ſalar. §. j. in
fi. Si quid aūt aſſeſſor lucratur ex officio, ſi eſt filiusfam. erit illud
quaſi caſtrenſe. C. de. aſſeſ. l. velut. Nec illud, quod lucratur, ſu-
2 bijcitur oneri indictionis, ſeu executionis. C. e. non parū † ¶ Hoc
aūt no. ꝙ ſi aſſeſſor importunus eſt in exactiōe immoderati ſala-
rij, per iudicē debet eius refrenari importunitas, & ſalariū mode
d rari vt j. de ſala §. nunc. de procu. ver. fi.[d] Sed nec iudices ſibi de-
bent aſſeſſorum ſalarium retinere: licet plerunque contra faciāt.
e & ſecundum hoc poteſt intelligi præal. c. cum ab omni[e]. † Quid
3 ſi duob. aſſeſſorib. vel conſiliarijs aſſumptis: vt de illorum conſi-
lio pronuncietur adinuicem diſcordantibus, tertius aſſumitur:
vnde habebit iſte ſalarium? Dic quod illi debent ſalarium ſuum
participare, ne de ſuo dolo commodum reportent: quod fie-
ret, ſi eis fingētib. ſe ꝯcordare nō poſſe ad hoc, ut tertius in eorū
exonerationē aſſumatur, vt ſæpe fit: alias partes illi ſoluere tene-
rētur, & huic fraudi iudex obuiet: prout habes j. de requiſi. cōſil.
4 in prin. † ¶ Quid ſi alter litigatorum dicit iudici: Domine, conſu
laris pitos ſuper iſto articulo: nunquid alius tenetur ſoluere par-
tē eius ꝙ dat illis peritis pro ꝯſilio? arg. ꝙ ſic. ff. finiū regund. ſed
& loci, §. j ibi. ſed & ſi mēſor ab altero, & c. arg. cōtra. ff. de edēd.
ꝑtor in fi Super hoc dici pōt, ꝙ aut peto aliquid, qđ mihi ſoli ꝑ
futurū eſt: & ſic obtinet prę. l. ꝑtor. Aut peto, ꝙ & mihi & aduer
ſario

ADDITIONES.

a In fi. ¶ Et patet hoc in prædi. §. aſſeſſorem. c. ſtatutum de reſcr. lib. 6.
b Omni. ¶ Terminatū eſt in præ. §. aſſeſſorē. & hoc relinquitur ꝯſciētiæ ſuæ: & ſic non poteſt ſibi quæſtio referri, quod non indigeat, ut ibi not.
c Prope fin. ¶ Vide quod dixi in d. dec. cum ab omni. ſuper gl. aſſeſſor.
d Ver. fi. ¶ Hoc patet in præ. §. aſſeſſorem.
e Omni. ¶ Contra iſtos eſt prouiſum: quia tenentur ad reſtitutionem: nec iuuat eos remiſſio: ut in prę. §. aſſeſſorem. & §. ſe. & §. ſiquid.

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK PADERBORN

ſario profuturū ſit:& ſic obtinet prędicta lex, ſed & loci. Ad hoc
facit. C.de reb.cred.l.pen.§.expenſis.& 4.q.3.c.placuit. §. item in
criminali.& c ſeq.ver.venturis.Sed nec debet iudex unam partē
in ſolutione huius ſalarij grauare,& alteram alleuiare, prout ſæ-
pæ fit,quia in iudicijs æqualitas eſt ſeruanda:& in hoc debet acto
ris & rei æqua eſſe conditio:ut extr.de mut.peti.c.2.de iudi.no-
uit.§ ſed forſan.& §.ſeq nec debet iudicium claudicare.ext.de ex
a cept.cum inter [a].† Iudex quoque bene poteſt lauiare expenſas fa
5 ctas in conſiliariis:ut xiiii.q.v.non ſane.& in mittendo ad diuerſa
loca pro con ſilio requirendo.

ADDITIO.

a Cum inter. ¶ Hoc patet in præ.§.aſſeſſorem.in fi.

¶ Pœna Aſſeſſoris delinquentis quæ ſit.

SVMMARIVM.

1 *Conſiliaris interdum plus puntiur, quam faciens.*
2 *Suadere plus eſt, quam compellere: & obligatur quis ex conſilio fraudulento.*
3 *Fungi officio diuerſarum perſonarū in una, eademque cauſa nemo poteſt.*
4 *Feſtinans ad utrumque neutrum bene peragit.*
5 *Sententia illius, qui primo fuit aduocatus, ſed poſtea factus aſſeſſor, an ualeat.*

6.§ Pœna aſſeſſoris alicuius ciuitatis in ſuo officio de-
linquentis eſt,ut depoſito officio quinquagin
ta diebus remaneat reſponſurus de ſe conquerentibus, & male
ablata in quadruplum reſtituat : quæ inter ſpoliatum & fiſcum
æqualiter diuidentur. C.de aſſeſ.l.conſiliarios.& l.poſt depoſitū.
C.ad leg.Iul.repet.l.1.& 1.q.1 iubemus.& l.in eum. ff. de calum-
niatoribus & 18.diſ.quoniam.Item punietur ſicut iudex ff. quod
a quiſque iur.hoc edicto.[a] †¶ Item interdum plus punitur conſilia
1 rius quam faciens.86.di tanta in fin 11.q.3.qui conſentit. ¶ Et
2 † plus eſt ſuadere [b],quam compellere ff.de ſer.corrup.l.1.§.per
b ſuadere.& obligatur quis ex conſilio fraudulento. ff. de reg. iur.
c conſilii non fraudulenti.extra,de renun.ſane. & c.lectæ [c]. ¶ VL-
3 TIMO nota,ꝙ † nemo in una eademq; cauſa diuerſarū pſonarū
officio fungi poteſt 4.q 4 c.1.& 2.& exra,de inſti.c fi. Vnde non
poteſt quis vti officio aſſeſſoris,& aduocati,& iudicis. C.de aſſeſ.
4 l.fi.quia † qui ad vtrunque feſtinat,neutrum bene peragit: ut ibi-
dem.& xvi.q 1.presbyteros.ext.de cler non reſi. quia nonnulli.
x.q.3.vnio.Nec poteſt quis in duobus collegiis eſſe, nec in dua-
d bus eccleſijs in titulari:vt s.de off.leg.§.uidendum.uer. illud aūt [d]
5 † Sed quid ſi is,qui primo fuit aduocatus,factus eſt in eadem cau-
ſa aſſeſſor:nunquid valet ſententia per eum lata? Videtur quod
ſic:licet eam ferre non debuerit.arg.in Aut.de reſtitut. & ea quę
par.in 11.menſ.§.fi.Vel dic quod non tenet: debuit enim eam de-
mendare.ff.de iuriſ.omn.iud.pretor.ſecundum Vber.

ADDITIONES.

a Edicto. ¶ Vide 2.q.6.hoc etiam placuit.& quod ibi no.in ult.gl.vide etiam quod no.ff.eo.l.4.in vlt.gl.de præſide remoto ante tempus propter culpam aſſeſſoris,ſed ſi propter imperitiam,uidetur imputandum ei,qui talem elegit.de hoc no.ff.de rei vend.l.utique.in ult gl Adde,quod id, quod factum fuit à poteſtate,uidetur fieri de conſilio aſſeſſoris, in l. quoniam iudices. C. de appell.vbi Bal.dicit per illum tex.quod quando poteſtas facit iniuſtitiā, aſſeſſores & aſſiſtentes debent puniri:niſi poteſtentur, & ei cōtradicāt apud acta.Quod eſt menti tenendum.ſecundum eum ibi: facit gl.in l.diem functo. in uerbo,in eo.ff.de off.aſſeſ.quę dicit,quod magiſtratus, qui remouetur,ꝓſumitur remotus propter culpam aſſeſſoris.& ideo Paul. de Caſtr. ibi dat cautelam,quod qñ poteſtas facit aliquid iniuſtum,quod aſſeſſores proteſtentur ſe non conſentire.Hen.Ferran.
b Perſuadere. ¶ Quia ſe habeat ad bonum & ad malum.
c Lectæ. ¶ De hoc de reg.iur.nullus ex conſilio.lib.6.
d Autem. ¶ Ibi ante fin.allegat concordantias, & alia ſimilia contra duplicitatem.

¶ Bal. De Aſſeſſore.

a Magiſtratus tenetur de facto aſſeſſoris,quem ipſe elegit.in §. 1. G. ciuiliter,non ceiminaliter.ff.de offi.procon.obſeruare.§.proficiſci.vbi de hoc in fi.ff.quod quiſque.iur.l.2. ¶ Aſſeſſor non debet recipere ineptum libellum, in §.officiū,non quod ſuper hoc habeat iuriſdictionem, niſi per ſtatutum, vel conſilium ciuitatis detur iuriſdictio aſſeſſoribus:ut quotidie fit in aſſeſſoribus poteſtatum Italiæ.uerſi pen.G.nec poteſt pronunciare libellum aptum:licet vtraque ſit,interlocutoria,ſiue pronuncietur libellus aptus,ſiue ineptus.ff.quod met.cauſa.l.metum.§.ſi ex facto ſuo. ubi de his eſt text. not. Bald. ¶ Dictio, nulla excuſatione obſtante,preciſam compulſionem inducit.C.de excuſ.tut.l.libertos.ubi de hoc no.Bal.uide j. de ſala.§.fi.

a ¶ De Arbitro & Arbitratore. [a] Rubrica.

DICTVM eſt s.de Iudicibus. & quia arbitria re-
dacta ſunt ad inſtar iudiciorū ff.de arb.l.1.ideo
conſequenter de Arbitris differemus,oſtenden-
tes,Quid ſit arbiter,Quis poſſit eē arbiter,ſuper
quibus,& a qbus poſſit eligi,in quibus differat à
iudicibus,Et qualiter arbitriū finiatur,Et de exce
ptionib.contra arbitrium ſeu arbitrum, De forma compromiſſi
arbitrij. Vltimo quædam notabilia & queſtiones aliquas inſere-
b mus. [b]

ADDITIONES.

a Legiſtæ habent rubricas.C.& ff.de recep.& ſic dicūt,quia recipiuntur à partibus.& uide ſuper rub.ff eo.& per Azo.in Sum.eod.tit.in prin. Materiam ponit Tancred.ſub 3.Rubr. Vber.de bo.charta mihi 3.ubi de ſententia arbitri.& charta.12.vbi de arbitris. ¶ Vber.de Bona cur.in rub.vlt. Ioan.de Deo Cauil.lib.3.& vi.poſt prin & lib.1.in Rub.pen. ¶ Bonagui.ſolum poſuit formam libelli contra non ſeruantem arbitrium. ¶ Aegi Rubr. 123.& prius.Rub.24.& ſeq.tractauit de arbitris ſuper recuſ.iudicis. ¶ Alber.Galli.poſuit rubricam. ¶ Guil.Ang.poſt ru.de of.or poſuit rub. de arbitro, & eius officio. ¶ Nepos de Monte alb.poſuit rubricam contra arbitros & cōpromiſſum. ¶ Guido de Suz.in char.vlt.poſt generalem Rubr. poſuit tres rubricellas.
b Inſeremus. ¶ Præmitto,ꝙ Vbertus aliqua de j. ſcriptis notauit in ſuo lib. char.pe.uer.ſed ſi ſub arbitro.& char.3.ubi de ſnīa arbitri,q̄ Io.de Deo poſuit in Cauil.lib.3.in rubr.de excep.ꝯ arbitrium.& lib.6.ſub rub.de arbitr.

¶ Arbiter quid ſit,& eius ſententiæ quomodo ſtetur.

SVMMARIVM.

1 *Differentia inter arbittrium & compromiſſum.*
2 *Arbiter & arbitrator in quo differant.*
3 *Arbitrator eſt amicabilis cōpoſitor electus,ut pacificet,nō vt cognoſcat.*
4 *Iudex loci dici poteſt ille vir bonus,dū dicitur,ꝙ ſtetur boni viri arbitrio.*
5 *Anno lapſo à tēpore,quo cępi agere,ut arbitrium redueerāt ad arbitriū boni viri,an opponens audietur non vlterius agendo.*
6 *Arbiter ferens iniquam ſententiam,an facit litem ſuam,ſicut iudex.*
7 *Aſſumitur quis arbitrator in re propria,non autem arbiter.*
8 *Arbitrium & arbitratus quomodo conueniunt.*

1.§.Arbiter eſt, qui de partium conſenſu eligitur, & in
a eum ſub pœnæ ſtipulatione compromittit [a]
2.q 6.à iudicib.& § ſeq.Non enim ſtatur ſententiæ eius,niſi metu
pœnæ uel ſine pignoris datione,uel alicuius loco pœnæ ff.eod.l.
non diſtinguemus §.1.C.eo l.1.ff.eo.litigatores.§.1.& l.non cogē
b dum [b].extr eod.dilecti & dicam j eod.§.excipitur.uel metu iura
menti,quod poteſt interuenire ſecundum canones,extra, eodē.
c.2 & c per tuas.xxii.q 1.omne.quod licet ſecus ſit ſecundum le-
c ges.C.eo.Auth decernimus.in Auth.de iudi.§ quia vero.col.6.[c]
non tamen vitiatur.licet iuratum ſit,dum tamen pœna interceſ
ſerit,ut ibi:ſed & licet præmiſſa non interuenerint, tamen ſtatur
ei in duob.caſibus,ſ.ſi partes ſubſcripſerint ſententię, uel ſi decē
dieb.poſt latum arbitrium tacentes,eam homologauerint.C eo.
1 cum antea.† ¶ Eſt autem differentia ſecundum quoſdam [d] inter
d arbitrium & compromiſſum.Nam arbitrium eſt quod fit ſine pę
na,eſt tamen pignorib.vel iurādo vallatum.C.eo l.ne in arbitris.
Compromiſſum eſt,quod fit cum pęna.C.de iud.rem non nouā.
§.1.C.ubi & apud quos in inte.reſt. poſt. l.fi Sed mihi non placet
hęc differentia:vt C.eo l.pen.in prin.& ff eo.l.diem.in fi.Quid au
e tē ſit arbitrium,dic vt in Sum.domini mei,eo.tit.in prin.[e] † ¶ Eſt
2 etiam differētia inter arbitrum & arbitratorem.Nam arbiter eſt,
quem partes eligunt ad cognoſcendum de quæſtione,uel lite: &
ſic ſumitur ſuper re litigioſa & incerta,ut de ea cognoſcat:ut ex-
tra.eodem.quaſi per totum & debet iuris ordinem ſeruare. ff.eo
dem.l 1.ubi de hoc.& fit ſemper cum pœnæ ſtipulatione ff.eo.l li
f tigatores § j.& l non cogendum [f].& ſtatur eius ſententiæ, ſiue æ-
qua ſit,ſiue iniqua. 2.q. 6.c. à iudicibus.§. quod de arbitris. ff. eo.
l.diem

ADDITIONES.

a Compromittitur. ¶ Qūo diuerſimode ſumitur nomen arbitri,ſcripſi de officio dele ab arbitris.in prin.lib.6.
b Cogendum. ¶ Alias eſt §.& incipit,idem Iul.& ſic allegatur pluries j.
c Col.6. ¶ Vide quod dixi eo.tit.c.fi.ſuper 3 gl.
d Quoſdam ¶ Inepte loquentes:cum arbitrium ſit ſententia, uel laudum: compromiſſum eſt conuentio partium:unde primum tranſit ad hæredes. ff. eodem.quamuis.ſecundum non:niſi id fuerit actum.eodem.titul.c.vlt. quia multum nc vſitatur,dicitur arbitrium arbitrandi poteſtas. & ſic ſumitur s. in 5.membro.
e In prin. ¶ Et per n e poſt Inn.in c.Quintauallis.de iureiur.in gl. magna uer.notanda eſt.
f Cogendum. ¶ Alias eſt ſub §.idem Iul. vt s.dixi.